

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

Розділ I

МОВА І МОВЛЕННЯ. ТЕКСТ

Мова — найважливіший засіб спілкування.

Свої думки люди найчастіше передають одне одному в усній формі, тобто за допомогою *усного мовлення*. Усе написане або надруковане — це *писемне мовлення*.

Культура мовлення — це правильність, точність, виразність вимовленого чи написаного слова.

Усне і писемне мовлення складається з речень. Речення, пов'язані між собою за змістом, утворюють **текст**.

До тексту можна дібрати **заголовок**, який передає найважливіше, про що йдеться в тексті.

Кожний текст створюється з певною **метою**. Це його основна думка. У тексті про щось або про когось розповідається, доводиться якась думка чи описується предмет (подія, явище). Це його **тема**.

Текст складається з **трьох частин** — **зачину, основної частини і заключної частини** (кінцівки).

Тексти бувають різних видів: **розповідь, опис, міркування, есе**.

Текст-розповідь

Мета — повідомити, розповісти про щось чи когось.	
Зачин	Час і місце події.
Основна частина	Розгортання події.
Заключна частина (кінцівка)	Завершення події.

Зразок.**Яблунька**

Посадив садівник у саду дику яблуньку. Зрізав зелену верхівку. Розколов стовбурець і увіткнув молодий пагінець від садової яблуньки.

Захворіла яблунька. Але скоро одужала й зрослася з чужою гілкою. П'є гілочка соки дикої яблуньки і росте швидко...

Через три роки дерево зацвіло білими запашними квітами. Восени на яблуньці рум'яніли великі плоди.

За Костянтином Ушинським

Текст-опис

Мета — описати щось чи когось	
Зачин	Загальне враження чи уявлення про предмет (явище).
Основна частина	Опис предмета (явища).
Заклучна частина (кінцівка)	Висновок.

Зразок.

На сонячних пагорбках з'являються жовті квіточки. Вони нагадують краплини сонця. Це — мати-й-мачуха. Великі зелені листочки цієї рослини не зовсім звичайні. Верхня частина листочка зелена і гладенька. Якщо прикладеш його до щоби, то відчуєш холодок. Нижня частина листочка вкрита білими ворсинками, які на дотик викликають відчуття тепла. У народі кажуть: один бік зігріває, як мати рідна, а другий холодний, ніби мачуха.

Текст-міркування

Мета — довести думку, твердження.	
Зачин	Твердження, яке потрібно довести.
Основна частина	Доведення.
Заключна частина (кінцівка)	Висновок.

Зразок.

Щоб бути здоровим, потрібно якомога більше рухатися.

Ранкова зарядка, спортивні ігри, прогулянки на свіжому повітрі, танці, посильна фізична праця зміцнюють серце, формують правильну поставу, розвивають м'язи.

Рухатися необхідно протягом усього дня, використовуючи для цього кожен можливість.

Есе

Мета — висловити власну думку, показати своє ставлення до події, явища чи предмета.

Створюючи есе, не потрібно дотримуватися якоїсь обов'язкової форми (вступу, основної частини, висновку). Слова «я думаю» («на мою думку»), «я впевнений (впевнена)», «я переконаний (переконана)» допоможуть підкреслити, що це власна думка автора тексту.

Зразок.

Книжковий ковчег

Понад усе на світі я люблю книги. Якби їм загрожував усесвітній потоп, я поспішила б збудувати Книжковий ковчег для всіх своїх улюбленців. Зрозуміло, що чим менший був би

ковчег, тим мені було б важче. Добре, коли б у ньому могли вміститися сотні чи навіть тисячі книг. А якщо лише кілька, наприклад, три? Це був би дуже складний вибір.

І все ж, які з безлічі книг увійшли би до обраних, заповітних? Які я спробувала б урятувати від потопу?

Перша книга — це, звичайно, «Буквар». Бо саме він відкрив мені такий неосяжний світ слова. «Буквар» прийшов до мене, коли я була ще маленькою, і повинен зостатися зі мною назавжди.

Друга книга — це «Кобзар» Тараса Шевченка. Бо коли мій ковчег пристане до берега, я із завмиранням серця зможу побачити, як «тече вода з-під явора яром на долину» і як «хлюпочуться качаточка поміж осокою».

І, насамкінець, третя книга — «Українські народні казки». Їх мені читала мама, коли я була ще в колиці. Їх я сама перечитувала згодом. Їх люблю гортати й тепер.

Переконана, що на такому Книжковому ковчезі мені жодні потопа не страшні.

*Учениця 4-го класу,
Білецька Оксана*

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. Прочитай вірш. Визнач його основну думку.

Як парость виноградної лози,
плекайте мову. Пильно й ненастанно
політь бур'ян. Чистіша від сльози
вона хай буде. Вірно і слухняно
нехай вона щоразу служить вам,
хоч і живе своїм живим життям...

Максим Рильський

2. Добери і запиши синоніми до слова *плекайте*.
3. Випиши з вірша спонукальні речення.